

HELMONT FRANCISCUS MERCURIUS van, ur. 20 X 1614 w Vilvoorde k. Brukseli, zm. 1699 w Berlinie, filozof i lekarz.

Prowadził awanturnicze życie w Austrii, Włoszech, Anglii i Niemczech; 1662 wszedł w konflikt z → inkwizycją. Rozwiniął sformułowaną przez swego ojca (Jana Baptistę) i Paracelsusa doktrynę → witalizmu, wykorzystując pojęcie *archeus* rozumiane jako zasada życia poszczególnych istot; w → monadach widział wieczne i nieprzemijające praszubstancje; uprzedzając rozwiązania G.W. → Leibniza utrzymywał, że każde stworzenie składa się z monad kierowanych przez

665

centr. monadę. Dla H. świat jest zbiorem pierwotnych elementów zarówno duchowych, jak i cielesnych, gdzie dusza jest światłem, a ciało ciemnością; jednakże ciemność w swym istnieniu nie jest absolutną negacją światła, lecz jego niższym stopniem (materia jest jedynie niższym stopniem ducha, stąd wszystko jest duchem i światłem); natura jest wg H. jedynie następowaniem po sobie przekształceń jedynej substancji. Boga (→ emanacja). Celem życia ludzkiego jest, zdaniem H., osiągnięcie doskonałości poprzez wejście w monadę Boga, który jest najwyższą monadą centr., jednakże nie może się to zdarzyć w ciągu życia. H. był zwolennikiem nauki o → reinkarnacji i → monizmu panteistycznego.

Do głównych prac H. (przenikniętych pojęciami teozoficznymi i kabalistycznymi) należą *Alphabeti vere naturalis hebraici delineatio* (Sulzbach 1657, B 1916³), *The Paradoxal Discourses Concerning the Macrocosm and the Microcosm or the Greater and Lesser World in Their Union* (I-II, Lo 1695), *A Cabalistical Dialogue in Answer to the Opinion of a Learned Doctor in Philosophy and Theology that the World was Made of Nothing* (Lo 1682), *Opuscula philosophiae* (A 1690), *The Principles of the Most Ancient and Modern Philosophy Concerning God, Christ and the Creatures* (Lo 1692).

A. Masullo, EF VI 833; A. Becco, *Leibniz et François-Mercure van H., Bagatelle pour des monades*, w: *Magia naturalis und die Entstehung der modernen Naturwissenschaften*, Wie 1978, 119-142; C. Merchant, *The Vitalism of Francis Mercury van H. Its Influence on Leibniz*, *Ambix. The Journal of the Society for the Study of Alchemy and Early Chemistry* 26(1979) 170-183; J. Mittelstrass, *EPhW* II 69-70.

Maria: Wnuk

TOWARZYSTWO
NAUKOWE
KATOLICKIEGO
UNIwersytetu
LUBELSKIEGO

ENCYKLOPEDIA

KOMITET HONOROWY

JÓZEF KARDYNAŁ GLEMP
HENRYK KARDYNAŁ GULBINOWICZ
ARCYBISKUP JÓZEF KOWALCZYK
FRANCISZEK KARDYNAŁ MACHARSKI
ARCYBISKUP BOLESŁAW PYLAK

KATOLICKI
UNIwersYTET
LUBELSKI

KATOLICKA

Tom VI

GRAAL – IGNORANCJA

pod redakcją

JANA WALKUSZA
– redaktor naczelny

STANISŁAWA JANECKA
– zastępca redaktora naczelnego

STANISŁAWA WIELGUSA
– przewodniczący Redakcji Naczelnej

STANISŁAWA FITY

JERZEGO MISIURKA

MARIANA RUSECKIEGO

ANTONIEGO STĘPNIA

ANZELMA WEISSA

LUBLIN 1993